

BİRLEŞİK KRALLIK ŞİRKETLER HUKUKUNDA ŞİRKET MERKEZİ (REGISTERED OFFICE) MECBURİYETİ*

Mustafa YASAN**

ÖZET

Makalemizin konusunu Birleşik Krallık Şirketler Hukukunda şirket merkezi mecburiyeti oluşturmaktadır. Birleşik Krallık hukuk sisteminin Kıta Avrupası hukuk sisteminden genel itibarıyla soyutlanmış olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte Avrupa Birliği düzenlemeleri sebebiyle bu iki hukuk sistemi arasında son yıllarda özellikle şirketler hukukunu ilgilendiren bir yakınlaşmanın olduğu dikkat çekmektedir. Bu yakınlaşmaya rağmen, şirket merkezi müessesesi Birleşik Krallık şirketler hukukunda özgünlüğünü koruyan bir kavram olarak Companies Act 2006'da muhtelif maddelerinde düzenlenmiştir. Şirket merkezi Birleşik Krallık şirketler hukukunda sadece şirketin kuruluşunda önemli bir etken değildir; şirketin faaliyetlerini yürütürken de şirket direktörlerini ve şirket sekreterlerini yakından ilgilendiren bir mecburiyet olarak Companies Act 2006'da düzenlenmiştir. Çalışmamızda Birleşik Krallık şirketler hukuku düzenlemeleri bağlamında mukayeseli hukuka katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Krallık Şirketler Hukuku, Şirketler Kanunu 2006, şirket merkezi, şirket direktörleri, şirket sekreterleri.

THE REGISTERED OFFICE OBLIGATION IN UNITED KINGDOM COMPANY LAW

ABSTRACT

The subject of this article is the registered office obligation in United Kingdom Company Law. It is generally considered that United Kingdom law system is isolated from Continental European law system. However, it is noticed that there is a convergence between these two legal systems, in particular, concerning company law in the recent years due to the regulations of European Union. Despite this convergence, the institute of registered office is regulated as a concept which protects the authenticity in various articles of Companies Act 2006. The registered office is not only an important factor in the establishment for companies, but also regulated as

* Bu makale University of London, Institute of Advanced Legal Studies'de 2012 Haziran-Ekim döneminde gerçekleştirilen post doctorate çalışmaları esas alınarak hazırlanmıştır.

** Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

an obligation for the company's activities to be carried out concerning the company directors and secretaries in Companies Act 2006. In this study it is intended to contribute to the comparative law regarding to the regulations of United Kingdom company law.

Keywords: *United Kingdom Company Law, Companies Act 2006, registered office, company directors, company secretaries.*

Giriş

Kıta Avrupası hukuk sisteminden soyutlanmış geleneksel yapısını, AB düzenlemeleri sayesinde özellikle şirketler hukuku alanında terk eden bir süreç yaşayan Birleşik Krallık hukuk sisteminde, “şirket merkezi” müessesesi, gerçekleştirilen tüm uyum çalışmalarına rağmen özgünlüğünü korumayı başarmıştır. Birleşik Krallık kanun koyucusu, şirket merkezi müessesesini, esas itibarıyla Companies Act 2006’da (CA), 6. Bölümde sec.86 - 88’de düzenlemiştir ancak, şirket merkezine ilişkin olarak CA’da yer alan düzenlemeler, sec.86 - 88 ile sınırlı değildir. CA’nın şirketlerin idaresi, kayıtlarının tutulması, hisselerinin satın alınması, bölünmesi ve tasfiyesi vb. ile ilgili hükümlerinde de şirket merkezine ilişkin özel düzenlemelere sıklıkla rastlamak mümkündür. Bunda şirket merkezi kavramının şirketin kuruluşundan sona ermesine kadar geçen süreçte, kanun koyucu tarafından şirketler hukukunun odak kavramlarından biri olarak kabulü rol oynamaktadır. Şirket merkezi kavramının şirketin tabiiyetinin ve dolayısıyla vergi hukukundan iş hukukuna kadar uyumsuzlukların çözümünde uygulanacak olan hukukun belirlenmesindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda¹, müessesenin Birleşik Krallık hukuk sistemi açısından özgünlüğünün yanında önemini de devam ettirdiği ortaya çıkmaktadır. Birleşik Krallık şirketler hukuku sisteminde, bürokrasisi azaltılmış, prosedürü basitleştirilmiş ve esnek hükümlerle düzenlenmiş olan şirket kuruluşu, yatırımcılar için son derece cazip hale gelmektedir. Yatırımcılar için Birleşik Krallık şirketler hukukunu cazip hale getiren yegâne husus şirket kuruluşunun kolaylığı veya basitliği değildir. Nitekim tasfiye işlemlerinin de Kıta Avrupası ile mukayese edildiğinde çok kısa süreler içinde tamamlanması, yatırımcıları, tasfiyeye

¹ Şirket merkezinin, iflas hukuku, tasfiye hukuku ve iş hukukuna ilişkin yabancılık unsuru taşıyan uyumsuzluklarda uygulanacak hukukun tespitinde sahip olduğu etki hakkında bkz. MOSS, s.126; McCROSSAN, s.5-7; STOLOWY, s.371; DRURY, s.125-136; MAKOWICZ / SAIFEE, s.229.

uygulanacak hukukun Birleşik Krallık hukuku olmasını temin etmek için yatırımlarını Birleşik Krallık'ta gerçekleştirmeye teşvik eden hususların başında gelmektedir². Söz konusu yatırımcılar, şirketlerinin tüm faaliyetlerini Birleşik Krallık dışındaki AB ülkelerinde gerçekleştirseler ve şirketlerinin idaresini Birleşik Krallık dışındaki AB ülkelerinde bulunan ana ofislerinden yürütseler dahi, şirketin ve dolayısıyla merkezinin Birleşik Krallık'ta tescili sayesinde, özellikle milletlerarası hukuk uyuşmazlıklarında Birleşik Krallık hukuk sistemine tabi olabilmektedirler³. Netice itibariyle bu husus da şirket kuruluşlarında Birleşik Krallık'ın tercih edilmesinin haklı gerekçeleri arasında kabul edilmelidir.

Kıta Avrupası hukuk sisteminden farklı olarak “real seat” doktrini⁴ yerine “incorporation” doktrinini⁵ benimseyen Birleşik Krallık hukuk sisteminin şirket merkezine ilişkin özgün yapısının Kıta Avrupası hukuk sistemi tarafından benimsenmemesi meselesi, şirket kurma özgürlüğünün (freedom of establishment) ihlali gerekçesiyle, Avrupa Birliği Adalet Divanı

² COBURN, s.9.

³ McCROSSAN, s.7.

⁴ Kıta Avrupası hukuk sisteminin ağırlıklı olarak benimsediği real seat doktrini, bir şirketin, ana ofisinin bulunduğu ve şirket olarak faaliyetlerinin yoğunlaştığı ülkenin hukuk sistemine tabiyeti esasına dayanmaktadır. Real seat doktrinini benimseyen Kıta Avrupası hukuk sistemlerine örnek olarak Almanya, Fransa ve İtalya gösterilebilir. Real seat doktrini, şirket merkezi ve ana ofis ayrımını tolere etmemektedir. Bu sebeple Birleşik Krallık'ta kurulmuş bir şirket, şirket merkezini Birleşik Krallık'ta tutmak kaydıyla faaliyetlerini real seat doktrinini benimsemiş ülkelerde yürütmesi ve şirketin ana ofisini bu ülkelere taşıması halinde, bu ülke mahkemeleri tarafından geçerli olarak kabul edilmemiştir. Bkz. BEUERLE / SCHILLIG, s.322; MUCCIARELLI, s.301; WERLAUFF, s.136-139; SEALY / WORTHINGTON, s.12.

⁵ Incorporation doktrininin geçerli olduğu Danimarka, Finlandiya, İsveç, Hollanda, İrlanda ve Birleşik Krallık hukuk sistemlerine göre, şirketin tescil edildiği ülkenin, şirketin merkezinin bulunduğu yer olması gerekli ve yeterlidir. Şirketin ana ofisinin, idari birimlerinin şirket merkezinin transferine lüzum olmaksızın başka bir AB ülkesine taşınabilmesi incorporation doktrinine göre mümkündür. Bu ihtimalde şirketin tabi olduğu hukuk sistemi ana ofisinin değil, şirketin merkezinin bulunduğu ülke hukuk sistemi olacaktır. Bkz. BIRDS / CLARK / MacNEIL / McCORMACK / TWIGG-FLESNER / VILLIERS, s.24; MUCCIARELLI, s.301; WERLAUFF, s.136-139; SEALY / WORTHINGTON, s.12.

önüne getirilmiş ve Centros⁶, Daily Mail⁷, Cartesio⁸, Überseering⁹, Chamber of Commerce Amsterdam¹⁰ davalarında olduğu gibi reform niteliğindeki kararlar ortaya çıkmıştır. Çalışmamızın hacmi söz konusu kararları detaylı bir şekilde incelememize imkân tanımadığından sadece başlıklarını ve künyelerini vermekle yetindiğimiz bu kararlarda, şirketlerin kuruluşunun Birleşik Krallık'ta gerçekleştirilmesinin ve şirket merkezinin Birleşik Krallık'ta tescil edilmesinin önündeki engellerin Avrupa Birliği anlaşmalarına ve insan hakları ilkelerine aykırı olduğu tespit edilmiş ve bu sayede, şirket merkezinin yerini belirleyebilmenin şirket kurma özgürlüğü ile yakın ilgisi sebebiyle insan haklarını ilgilendiren bir boyuta da sahip olduğu vurgulanmıştır¹¹. Buna ilaveten Avrupa Limited Şirketi olarak ifade edebileceğimiz Societas Privata Europea'ya ilişkin çalışmalarda, şirket merkezinin transferine imkân tanıyan statü hükümlerine yer verilirken, Birleşik Krallık hukuk sisteminden fazlasıyla etkilenildiği de görülmektedir¹². Yapmış olduğumuz tespitler, şirket merkezi müessesesinin, Birleşik Krallık hukuk sisteminin de ötesinde sahip olduğu önemi ortaya koymaktadır. Bu sebeple biz de çalışmamızı, işaret ettiğimiz önemden hareketle, gerek uygulama gerekse teori açısından mukayese yapılmasına katkı sağlamak amacıyla, şirket merkezi müessesesinin ve şirket merkezi bulundurmak mecburiyetinin Birleşik Krallık hukukuna göre incelenmesine özgülemiş bulunuyoruz.

⁶ Centros Ltd ve Erhvervs-og Selskabsstyrelsen [1999] 2 CMLR 551, [2000] Ch 446 (Court of Justice of the European Union) Bkz. PETTET / LOWRY / REISBERG, s.53; HANNIGAN, s.48; APLIN, s.411-419; DAVIES, s.119; SEALY / WORTHINGTON, s.12, 13; BIRDS / CLARK / MacNEIL / McCORMACK / TWIGG-FLESNER / VILLIERS, s.25; BEUERLE / SCHILLIG, s.322; MUCCIARELLI, s.267-303.

⁷ R v HM Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc (Case C-81/87) [1988] ECR 5483. Bkz. BIRDS / CLARK / MacNEIL / McCORMACK / TWIGG-FLESNER / VILLIERS, s.24; BEUERLE / SCHILLIG, s.322; MUCCIARELLI, s.267-303; WERLAUFF, s.136-139; APLIN, s.411-419.

⁸ C-210/06 Re Cartesio Oktako es Szolgalto bt [2009] BCC 232. Bkz.BEUERLE / SCHILLIG, s.303-323; MUCCIARELLI, s.301.

⁹ Überseering BV v Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (Case C-208/00) [2002] ECR I-9919. Bkz. EIDENMULLER / ENGERT / HORNUF, s.1-33; STOLOWY, s.367; DRURY, s.125-136.

¹⁰ Chamber of Commerce Amsterdam v Inspire Art Ltd (Case 167101) [2003] ECR I-10155. Bkz. MUCCIARELLI, s.267-303.

¹¹ APLIN, s.411.

¹² PETTET / LOWRY / REISBERG, s.13, 14; DRURY, s.125-136; APLIN, s.411; STOLOWY, s.365, 366, 376; EIDENMULLER / ENGERT / HORNUF, s.1-33; WERLAUFF, s.137; MAKOWICZ / SAIFEE, s.228.

Birleşik Krallık şirketler hukukunun esas kaynağı olarak kabul gören CA'da şirket merkezi bulundurmak, kanun koyucu tarafından şirketin kuruluşunun tamam olabilmesi için gerekli koşullardan biri olarak düzenlenmiştir. Bu sebeple, çalışmamızda ilk ana başlık olarak, şirketin kuruluşu için bir mecburiyet olan şirket merkezi kavramı incelenecektir. Şirket merkezi bulundurmak CA'da şirketin kuruluşundan sonra da yerine getirilmesi gereken bir mecburiyet olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeple, tasfiyeye kadar şirketin kuruluşunu izleyen dönem içerisinde şirket merkezi mecburiyetine dair incelemelerimiz, şirket merkezinin değişikliğinin şekli, kapsamı ve etkilerini kapsayacak şekilde çalışmamızda yer alacak bir diğer ana başlık olacaktır. Çalışmamızda CA sec.86 - 88'deki hükümleri incelemekle yetinmeyeceğiz; şirketler hukukunun odak kavramlarından biri olarak kabul edilen şirket merkezine ilişkin CA'da dağıntık şekilde yer alan diğer hükümlerden de çalışmamızın hukuki dayanakları olarak yararlanacağız. Tespit ve değerlendirmelerimizi içerecek şekilde bir özet sunacağımız sonuç kısmı ile çalışmamızı tamamlamış olacağız.

I.Şirketin Kuruluşunda Şirket Merkezi Bulundurma Mecburiyeti

CA sec.86'ya göre, şirket açısından merkeze sahip olmak bir mecburiyettir. Kanun koyucu bu mecburiyeti vurgulamak için, şirketin her zaman bir merkeze sahip olması gerektiğini kesin ifadelerle düzenlemiştir. Dolayısıyla merkez bulundurmak, öncelikle şirket kuruluşunun tamamlanabilmesi için aranan bir koşuldur.

A. Kuruluşun Tamamlanabilmesi İçin Gerekli Olan Bir Unsur Olarak Şirket Merkezi

CA sec.9, şirketin kuruluşunda tescil şartı yerine getirilirken sicil yetkilisine (registrar)¹³ ibraz edilmesi gerekli olan belgeleri düzenlemiştir. Söz konusu belgeler arasında, kurucular tarafından şirketin merkezinin nerede bulunması arzu ediliyorsa, bu yerin adresinin de gösterildiği bir beyannamenin yer alacağı kanun koyucu tarafından tespit edilmiştir (CA sec.9/5.a). Buna göre, şirket kurucuları, şirket merkezinin İngiltere ve/veya Galler, İskoçya veya Kuzey İrlanda'da olacağını söz konusu beyannamede açıklığa

¹³ Sicil yetkilisi (registrar) ile kastedilen, Ticaret Odası'nın (Companies House) üst düzey yetkili yöneticisidir. Company House ise Department for Business, Innovation and Skills'in (Ticaret, İnovasyon ve Bilim Bakanlığı) geniş yetkilerle donatılmış bir acentası olarak görev yapmaktadır. Bu şekliyle, özerk bir kuruluştur, kendi özel bütçesine sahiptir ve buna rağmen devletin gözetimi ve denetiminden tamamı ile soyutlanmış değildir. Bkz. FRENCH / MAYSON / RYAN, s.44.

kavuşturmalıdır (CA sec.9/2.b). Şirket merkezinin İngiltere, Galler¹⁴, İskoçya veya Kuzey İrlanda'da oluşuna göre, şirketin kuruluşundan tasfiyesine kadar geçen süreçte, farklı hükümlerin uygulanabilmesi söz konusudur¹⁵. Sonuç olarak, kuruculara bir yandan şirket merkezinin bulunacağı yönetim ve yargı bölgesini (jurisdiction) ve dolayısıyla uygulanacak hükümleri tayin edebilmeleri yönünde bir seçim hakkı tanınmış¹⁶, bir yandan da şirketin kuruluşunu gerçekleştirerek bu haktan yararlanılabilmesi için açık adresleri ile birlikte şirket merkezinin sicil yetkilisine beyan edilmesi bir mecburiyet olarak düzenlenmiştir¹⁷.

Tescil talebine eklenen beyanda, şirket merkezi olarak açık adresi ile birlikte gösterilen yönetim ve yargı bölgesi neresi ise, tescil talebinin de bu bölgenin sicil yetkilisine yöneltilmesi gerekmektedir. Şirket merkezinin açık adresi ile birlikte İskoçya'da yer alacağı tescil talebinde beyan edilmişse tescil talebini yönelteceğimiz sicil yetkilisi, İngiltere, Galler veya Kuzey İrlanda sicil yetkilisi değil, mutlaka İskoçya sicil yetkilisi olmak zorundadır (CA sec.9/6). Bu kural, merkezi İngiltere'de veya Kuzey İrlanda'da yer alacak şirketler için de aynen geçerlidir. Bununla birlikte şirket merkezi Galler'de yer alacağı beyan edilen şirketler açısından kanun koyucu bir esneklik getirmiş ve bu durumdaki şirketlerin tescil talebinin yönelteceği sicil yetkilisinin Galler'deki sicil yetkilisinin yanında İngiltere'deki sicil yetkilisi de olabileceğini düzenlemiştir (CA sec.9/6.a).

B. Şirket Merkezinin Birleşik Krallık İçerisindeki Yönetim ve Yargı Bölgesi ile Olan İlişkisi

Şirket merkezinin Birleşik Krallık içerisinde hangi yönetim ve yargı bölgesinde yer alacağının belirtilmiş olması, milletlerarası özel hukuk açısından şirketin tabiyetinin farklılaşmasına yol açmayacaktır; şirketin yerleşim yerinin (domicile) kesinlik kazanması sonucunu doğuracaktır. CA'ya uygun şekilde kurulan şirket, hangi yönetim ve yargı bölgesini şirket merkezinin bulunacağı yer olarak kabul ederse etsin, her durumda, Birleşik

¹⁴ Şirketin merkezinin Galler'de yer alacağı bildirilmişse kuruluş için gerekli belgelerin Gal dilinde de (Gaelic) hazırlanabilmesi mümkündür. Bkz. FRENCH / MAYSON / RYAN, s.45.

¹⁵ FARRAR / HANNIGAN, s.114; DIGNAM / LOWRY / PADFIELD, s.142; SHEIKH, s.99; HANNIGAN, s.10; FRENCH / MAYSON / RYAN, s.45, 46, 68.

¹⁶ APLIN, s.417.

¹⁷ HICKS / GOO, s.151; WILD / WEINSTEIN, s.88; HANNIGAN, s.11; FARRAR / HANNIGAN, s.114; SHEIKH, s.99.

Krallık tabiyetine sahip bir şirket olarak kabul edilmiştir¹⁸. Dolayısıyla milletlerarası özel hukuk uyuşmazlığı halinde, İskoçya’da şirket merkezine sahip bir şirket de Birleşik Krallık hukuk sistemine tabi olacaktır. Birleşik Krallık hukuk sistemi dâhilinde ise, CA açısından, İskoçya’da tescil edilmiş bir şirket olarak hakkında yeri geldiğinde İngiltere’de tescil edilmiş bir şirkete göre farklı hükümlerin uygulanması ve uyuşmazlığın çözümünde yetkili mahkemelerin İskoçya mahkemeleri olarak kabul edilmesi sonucu ortaya çıkacaktır.

Şirket merkezi, Birleşik Krallık yönetim ve yargı bölgelerinden hangisinde yer almışsa, bu bölgeden Birleşik Krallık içerisindeki bir diğer yönetim ve yargı bölgesine transferine kanun koyucu, CA’nın geneline hâkim olan esnek yapının aksine izin vermemiştir. Bu ihtimalin gerçekleşmesi, ancak Parlamento tarafından bu transfere onay veren özel bir kanunun çıkarılması şartına bağlanmıştır. Bununla birlikte, Parlamento tarafından özel bir kanun ile şirket merkezinin yönetim ve yargı bölgeleri arasında transferine onay verilmesi uygulama açısından çok ender karşılaşılan bir durumdur. “The British Olivetti Limited Act 1980” söz konusu ender karşılaşılan kanunlara örnek olarak gösterilebilir¹⁹. Özel kanun yoluyla şirket merkezinin transferinin yanında, transferin gerçekleştirilmek istendiği yönetim ve yargı bölgesinde yeni bir şirketin kurulması ihtimali de bölgeler arasında şirket merkezinin transferini arzu eden şirket hukuki kişiliğinin beklentilerini karşılayabilecek bir diğer seçenek olarak kabul edilebilir²⁰. Kanun koyucunun şirket merkezinin yönetim ve yargı bölgeleri arasındaki transferini bu kadar zorlaştırmasının gerekçesi, aşırıya kaçtığını kabul etmemiz gereken bir korumanın şirketin ortakları, alacaklıları ve diğer menfaati bulunanlar lehine düşünülmüş olmasıdır²¹. Korumanın aşırıya kaçtığı, şirketin merkezinin en azından Birleşik Krallık içerisindeki yönetim ve yargı bölgeleri arasında transferinin kolaylaşması gerektiği, şirket merkezinin transferi yasağının bir ölçüde yumuşatılmasının şirket alacaklıları ve ortaklarının menfaatlerine zarar vermeyeceği, CA 2006’nın hazırlık çalışmalarında Company Law Review’de ortaya konmuş, gerekçe olarak da şirket merkezinin transferine imkân tanıyan Avrupa Şirketi’ne (Societas Europea) ait statü hükümleri gösterilmiştir. Tüm bu çalışmalara ve gerekçelere rağmen Birleşik Krallık kanun koyucusu,

¹⁸ WILD / WEINSTEIN, s.88; FRENCH / MAYSON / RYAN, s.44, 647.

¹⁹ FRENCH / MAYSON / RYAN, s.67.

²⁰ FARRAR / HANNIGAN, s.114.

²¹ DAVIES, s.138, 139.

yönetim ve yargı bölgeleri arasında şirket merkezinin transferini CA kapsamına almayarak bu konudaki katılığını devam ettirmiştir²².

C. Şirketin Aleniyetini Sağlayan Bir Unsur Olarak Şirket Merkezi

Şirketin tescil talebi sicil yetkilisi tarafından kabul gördüğü takdirde, tescil işlemi gerçekleştirilir ve talepte bulunan kişilere şirketin kurulmuş olduğunu belgeleyen bir sertifika verilir. Bu sertifika kurucu niteliği haiz değildir, zira şirketin kuruluş işleminin tamam olabilmesi için, tescilin gerçekleşmiş olması gerekli ve yeterlidir. Ancak şirketin kurulduğunu ispata yarayan bu sertifikanın özellikle üçüncü kişilerle ilişkiye girmek isteyen şirketin hukuki kişiliği açısından önemli sonuçları olacağı şüphesizdir. Nitekim Birleşik Krallık kanun koyucusu, sicil yetkilisi tarafından düzenlenip kuruculara verilecek olan bu sertifikada şirket merkezinin İngiltere ve/veya Galler, İskoçya veya Kuzey İrlanda'da yer aldığına tescil talebine eklenecek beyanname ile uyumlu olacak şekilde gösterilmesi gereğini sicil yetkilisi için bir görev olarak düzenlemiştir (CA sec.15/2.e). Case Law açısından da sertifikanın üçüncü kişiler açısından bağlayıcı olduğuna işaret eden *Re Baby Moon Ltd* davası öne çıkmıştır. Bu davada, 1981 yılında kendisine tescil için başvuru İngiltere ve Galler sicil yetkilisi, şirketin memorandumunda şirket merkezi olarak İngiltere olarak görüldüğü için şirketin tescil talebine olumlu yanıt vermiştir. Bununla birlikte tescil belgelerine eklenen şirket merkezinin nerede bulunacağına dair beyanname ise İskoçya'da yer alan Livingston gösterilmiştir. Buna rağmen İngiltere sicil yetkilisi şirketin tescilini gerçekleştirmiş ve kuruluş sertifikasını kuruculara teslim etmiştir. Uyuşmazlık önüne gelen mahkeme, şirketin kuruluşuna dair sertifikanın esas alınacak delil olduğuna karar vermiş, sertifikada ise şirketin İngiltere ve Galler'de tescil edildiğinin gösterilmesi sebebiyle İngiliz mahkemelerinin söz konusu şirket hakkındaki davalara bakmakla görevli olduğuna ve uygulanacak hukukun İngiliz ve Galler hukuku olacağına hükmetmiştir²³.

II. Şirketin Devamında Şirket Merkezi Bulundurmak Mecburiyeti

Şirket merkezi, şirketin sadece kuruluşu için değil, kuruluşundan itibaren tasfiyesine kadar geçen süreç içerisinde de bir başka deyişle, şirket olarak varlığın sürdürülebilmesi noktasında da bir mecburiyet olarak kabul edilmektedir. Zira kanun koyucu, her yıl şirket ve şirket ortakları hakkındaki bilgiler ile şirketin bilançosu, gelir gider tablosu hakkındaki verileri içeren ve

²² Bkz. DAVIES, s.139, 140; MAKOWICZ / SAIFEE, s.229.

²³ *Re Baby Moon (UK) Ltd (1984) 1 BCC 99, 298.* Bkz. FRENCH / MAYSON / RYAN, s.67.

sicil yetkilisine ibraz edilmesi gereken yıllık raporlarda yer alacak zorunlu kayıtlar arasında, şirket merkezinin adresine ilişkin beyanın da bulunacağını CA sec.855/1.a’da açıkça düzenlemiştir. CA’nın, Secretary of State’e (State for Trade and Investment / Ticaret ve Yatırım Bakanlığı) tanıdığı şirketin adı ve diğer konularda olduğu gibi şirket ile ilgili bilgilerin dışa vurulmasına yönelik düzenleme yapabilme yetkisi kapsamında, Secretary of State tarafından gerçekleştirilen Companies (Trading Disclosures) Regulations 2008’te, şirketin tescil edildiği ve dolayısıyla merkezinin bulunduğu yerin de şirket tarafından kaleme alınacak tüm ticari mektuplarda ve sipariş formlarında ve şirkete ait web sayfalarında şirketin sicil numarasının yanında yazılı olması gerektiği, aksi takdirde cezai sorumluluğun gerçekleşeceği tespit edilmiştir²⁴.

A. Tebligat Adresi Olarak Şirket Merkezi

Şirket açısından merkezin bulundurulması mecburiyeti, şirkete yapılacak tebligatların geçerli olabilmesi için de önemli bir etkiyi haizdir. Zira CA sec.1139’da, CA açısından, bir belgenin şirkete tebliğ edilmiş sayılabilmesi için şirket merkezine teslim edilmiş olmasının veya posta ile şirkete gönderilmiş olmasının gerekliliği ve yeterliliği açıkça tespit edilmiştir. Şirkete söz konusu belgenin gönderileceği posta şekli, registered post (kayıtlı posta) yöntemidir²⁵. Bununla birlikte, bir şirkete bir belgenin gönderilmiş sayılabilmesi için CA sec.1139’da gösterilen metodun yegâne geçerli metod olmadığını, şirketin resmi bir şekilde ve imza karşılığında bilgilendirildiği tüm hallerde de şirkete tebligatın yine de yapılmış sayıldığını kabul etmek gerekir²⁶. İskoçya’da veya Kuzey İrlanda’da tescil edilmiş olmasına rağmen, ticaretini İngiltere’de veya Galler’de yürüten şirketler açısından kanun koyucu, tebligat noktasında CA sec.1139/4’te bir esneklik sağlamıştır. CA sec.1139/4’e göre, bu durumdaki şirketlere mahkemeler tarafından bir belgenin gönderilmiş sayılabilmesi için, belgenin İskoçya’daki ve Kuzey İrlanda’daki şirket merkezleri yerine, bu şirketlerin İngiltere’de veya Galler’de yer alan yönetim merkezlerine veya üst düzey yetkililerinin adresi olarak kabul edilen ticari birimlerine gönderilmesi, kopyasının İskoçya’daki ve Kuzey İrlanda’daki şirket merkezine gönderilmiş olması kaydıyla, geçerli bir tebligatın varlığı bakımından yeterli kabul edilmiştir.

²⁴ The Companies Trading Disclosures Regulations 2008, SI 2008//495, reg 7. Ayrıca bkz. GIRVIN / FRISBY / HUDSON, s.75; WILD / WEINSTEIN, s.88; HANNIGAN, s.11.

²⁵ (TO Supplies (London) Ltd v Jerry Creighton Ltd [1952] 1 KB 42). Bkz. FRENCH / MAYSON / RYAN, s.68.

²⁶ Spring Salmon and Seafood Ltd 2004 SLT 501. Bkz. GIRVIN / FRISBY / HUDSON, s.74.

Şirket merkezinin kanun koyucu tarafından tebligat adresi ile ilgili olarak dikkate alındığı bir diğer durum, direktörlerin servis adresleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Direktörlerin şirketteki görevleri ile ilgili yazışmalarında kullanılacak adresleri olarak tanımlayabileceğimiz servis adreslerinin de sicile tescil ettirilmesi gereken hususlardan birisi olduğu CA sec.163/1.b'de düzenlenmiştir. Direktörün servis adresinin ayrıca belirtilmeksizin doğrudan şirket merkezinin servis adresi olarak kabul edileceği sicile beyan yoluyla tescil ettirilebilir. Direktörlerin tescile tabi bir diğer adresi ise yerleşim yerlerinin adresleridir. Yerleşim yerinin adresi olarak doğrudan servis adresinin beyan edilmesi mümkündür. Bu ihtimalde artık ayrı bir yerleşim adresinin beyanına ve tesciline gerek kalmaz. Bununla birlikte şayet servis adresi ayrıca gösterilmeyip, şirket merkezinin servis adresi olarak beyan edildiği ihtimal gerçekleşmiş ise (CA sec.163/1.b), şirketin direktörünün servis adresinin aynı zamanda yerleşim adresi olarak beyan ve kabul edilebilmesi artık mümkün değildir (CA sec.165/3).

Şirket direktörlerinin ve sekreterlerinin servis adresleri, şirket merkezinin sürekli kapalı olması sebebiyle, tebligatın yapılamaması hallerinde, alternatif tebligat adresi olarak da fonksiyon arz etmektedir²⁷. Bununla birlikte tebligat açısından geçerli olan bu istisnai ihtimal, şirket merkezi bulundurmamak mecburiyetini ortadan kaldırmayacaktır. Case Law açısından da Re Fortune Copper Mining Co davasında, şirketin merkez ofisinin kapalı olması dolayısıyla, şirkete ulaştırılması gereken resmi evrakın, direktörün veya sekreterin şirket merkezi olarak kabul edilmeyen ofisine tebliği, mahkeme tarafından yine de geçerli bir tebligat olarak kabul edilmiştir²⁸.

B. Şirkete Ait Kayıtların Tutulacağı ve Saklanacağı Yer Olarak Şirket Merkezi

Şirket merkezi, şirket tarafından tutulması mecburi kayıtların saklanacağı ve gerçekleştirilecek muhtemel bir inceleme veya teftiş için hazır olarak bulundurulacağı yerin adresi olarak da ayrı bir önem taşımaktadır²⁹. Söz konusu kayıtlar için, şirketin ortaklarına, direktörlerine, sekreterlerine, genel kuruluna ve denetçisine ilişkin kayıtları örnek olarak gösterebiliriz³⁰.

²⁷ WILD / WEINSTEIN, s.89.

²⁸ Re Fortune Copper Mining Co (1870) LR 10 Eq 390. Bkz. WILD / WEINSTEIN, s.89.

²⁹ Van DUZER, s.158, 159; HANNIGAN, s.11.

³⁰ Şirket merkezinde saklanması gereken kayıtların CA'da belirtildiği şekilde daha geniş bir sayımı için bkz. LINKLATER, s.33; GIRVIN / FRISBY / HUDSON, s.76, 77; SHEIKH, s.101; HICKS / GOO, s.151.

Çalışmamızın bu başlığı altında söz konusu kayıtların tutulması ve saklanması ile ilgili olarak şirket merkezini ilgilendiren ve örnek olarak belirlediğimiz CA hükümlerini inceleyeceğiz³¹.

CA sec.113'te şirket ortaklarının kayıtlarının tutulması ve saklanması, şirketler açısından, anonim şirket (public limited company) – limited şirket (private limited company) ayrımı yapılmaksızın ve kayıtların içerikleri de belirlenmiş şekilde, bir mecburiyet olarak düzenlenmiştir. Bu kayıtların muhtemel bir inceleme ve teftiş için hazır halde tutulacağı yer ise CA sec.114/a'ya göre kural olarak şirket merkezidir. Şirket merkezi kural olarak belirlenmiştir. CA sec.1136'da, Secretary of State'e şirket merkezi dışında kayıtların saklanabileceği ve hazır halde tutulabileceği yerlere ilişkin düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. Bu yetki çerçevesinde Secretary of State tarafından yürürlüğe konan SI 2008/3006 reg.3'te şirket merkezinin dışında sadece bir yerde söz konusu belge ve kayıtların bir inceleme için saklanabileceği ve sadece bir yerin inceleme ve teftiş yeri olarak kabulünün mümkün olabileceği, bu yerin de ancak şirketin tescil edildiği Birleşik Krallık yönetim ve yargı bölgesi içerisinde yer alabileceği³², tek alternatif inceleme yeri (SAIL: Single Alternative Inspection Location) şeklinde adlandırılarak düzenlenmiştir³³.

Benzer bir düzenleme şirket direktörleri için CA sec.162 vd. yer almaktadır. Buna göre, her şirket, direktörlere ilişkin kayıtları tutmak ve saklamak (CA sec.162/1) ve ayrıca muhtemel bir inceleme veya teftiş için kural olarak şirket merkezinde hazır halde bulundurmamak mecburiyetindedir (CA sec.162/3.a). Şirket direktörlerine ilişkin kayıtların Secretary of State tarafından gerçekleştirilen düzenlemeler gereği sürekli olarak şirket merkezinde saklanmaması halinde, şirket merkezi dışında ama nerede

³¹ Şirket merkezinde tutulması gereken şirkete ait kayıtlardan biri de şirketin muhasebesine ilişkin kayıtlardır (CA sec.388). Şirket muhasebesine ilişkin kayıtların kural olarak şirket merkezinde tutulması gerekmektedir. Bununla birlikte şirket direktörlerinin şirket merkezinin dışında da uygun bir yer tayin edebilmeleri ve muhasebe kayıtlarının burada tutulabilmesi mümkündür (CA sec.388/1.a). Şirket muhasebesine ilişkin kayıtlar ister kural olan şirket merkezinde isterse direktörlerin uygun göreceği bir başka yerde tutulsun her iki durumda da şirket görevlileri (direktörler ve sekreterler) bu kayıtları incelemeye açık ve hazır halde bulundurmamakla yükümlüdürler (CA sec.388/1.b). Şirket merkezini ilgilendiren CA'da yer alan bir diğer hüküm, tahvil senedi sahiplerine ilişkin kayıtlar hakkındadır. Buna göre tahvil senedi sahiplerine ilişkin her kayıt, şirket tarafından incelenmeye hazır halde bulundurulmak üzere kural olarak şirket merkezinde saklanmak zorundadır (CA sec.743/1).

³² Dolayısıyla İskoçya, şirketin tescil edildiği yönetim ve yargı bölgesi ise alternatif inceleme yeri Londra olamaz.

³³ FRENCH / MAYSON / RYAN, s.116; Van DUZER, s.158, 159.

saklandığının ve bu yerde meydana gelen herhangi bir adres değişikliğinin şirket tarafından sicil yetkilisine bildirilmesi de şirket açısından mecburiyet arz eden bir diğer husustur (CA sec.162/4). Şirket ile direktörler arasında yapılmış olan hizmet sözleşmesinin, hizmet sözleşmesi metne dökülmemişse şirket kuruluşundaki memorandumun bir kopyasının, ayrıca şirket ile direktörler arasında (varsa) tazminata ilişkin yapılmış bir protokolün de CA sec.162’de yer alan düzenlemelere tabi olacak şekilde şirket tarafından saklanması şart olduğu kanun koyucu tarafından ayrıca düzenlenmiştir (CA sec.228/1, 2.a, 4, 237/3, 5).

Şirket tarafından tutulması ve saklanması mecburi olan bir diğer kayıt türü, şirket sekreterlerine ilişkin kayıttır (CA sec.275/1). Sekreterlere ilişkin kayıtların da muhtemel bir inceleme veya teftiş için hazır halde bulundurulacak şekilde kural olarak şirket merkezinde tutulması ve saklanması gerekmektedir³⁴. Sekreterlere ilişkin kayıtların şirket merkezi haricinde bir yerde saklanması halinde ise bu yerin güncel adresi ile birlikte şirket tarafından sicil yetkilisine bildirilmesi şirket açısından bir mecburiyet olarak karşımıza çıkmaktadır (CA sec. 275/4). Direktörlere ilişkin hükümlerin paralelinde sekreterler hakkında sicile tescil edilecek kayıtlarda yer alacak hususlardan biri de sekreterlerin sekreterlik vazifesi ile ilgili olarak kullanacakları adresleridir. Adresten kastın servis adresi olarak anlaşılması gerektiği ve farklı bir adres gösterilmeksizin doğrudan şirket merkezinin, servis adresi ve dolayısıyla sekretere ilişkin adres olarak kabul edilebileceği CA sec.277/1.b, 5’te açıkça düzenlenmiştir.

Şirket genel kuruluna ve şirket tarafından yazılı ya da kurul şeklinde alınan kararlara ilişkin kayıtlar da şirket tarafından muhtemel bir inceleme veya teftişte hazır halde bulundurulmak amacıyla saklanmak zorundadır (CA sec.358). Bu kayıtların saklanması gereken süre on yıl ve tutulması ve saklanması gereken yer de esas itibarıyla şirket merkezi olarak belirlenmiştir (CA sec.358/1). Şayet genel kurula ve şirket kararlarına dair bu kayıtlar sürekli olarak şirket merkezinde tutulmamış ise, nerede tutulduğu ve bu yerlerde herhangi bir değişiklik söz konusu ise bu değişikliklerin gerçekleştiği şirket tarafından sicil yetkilisine bildirilmek zorundadır (CA sec.358/2).

C. Denetçinin Beyanının İbraz Edileceği Yer Olarak Şirket Merkezi

Şirket denetçisinin görevinin sona ermesine yol açan sebeplerden biri de denetçinin istifasıdır (CA sec.516/1). Görevinden istifa eden denetçi, istifasına

³⁴ HICKS / GOO, s.151; Van DUZER, s.158, 159.

yol açan sebepleri açıklayan bir beyanı şirkete sunmak zorundadır³⁵. Şirkete söz konusu beyanın sunulmuş sayılabilmesi için beyanın şirket merkezine gönderilmiş olması gerekli ve yeterlidir (CA sec.519/1, 2).

D. İmza Edilen Sözleşmelerin, Alınan Kararların ve Hazırlanan Raporların Ortakların İncelemesine Sunulacağı Yer Olarak Şirket Merkezi

Şirket merkezi, şirketin kendi hisselerini satın almasına ilişkin prosedürde de odak kavramlardan biridir. Buna göre, şirket tarafından hisselerin satın alınmasına ilişkin (yazıya dökülmüşse) yapılan sözleşmelerin ya da sözleşme yazıya dökülmemişse memorandumda satın alınmaya ilişkin yer alan hükümlerin kopyaları, şirket ortaklarının incelemesine sunulmak üzere şirket merkezinde ve sürenin bitimi şirket genel kurulunun gerçekleştiği gün olarak hesaplanacak şekilde, 15 günden az olmamak üzere hazır halde bulundurulmalıdır (CA sec.696).

Anonim şirketlerden farklı olarak, limited şirketlerin kendi hisselerini satın alabilmeleri için denetçiler tarafından satın almaya özgü bir raporun da hazırlanması gerekmektedir. Bu raporda denetçilerin incelemeleri neticesinde satın almaya ilişkin CA'daki koşulların yerine gelip gelmediği ortaya konmalıdır (CA sec.720). Nitekim bu raporun da direktörlerin satın almaya ilişkin beyanları ile birlikte, kural olarak şirket merkezinde beş haftalık bir süre içerisinde, ortakların incelemesine hazır halde bulundurulması gerekir³⁶.

CA sec.805'te şirket hisseleri ile ilgili olarak anonim şirketlerde şirket tarafından gerçekleştirilecek incelemelerin sonuçlarının şirket ortaklarına rapor edilmesi düzenlenmiştir. Buna göre, CA sec.803'e uygun şekilde gerçekleştirilen incelemenin sonuçlarını içeren raporun, şirket tarafından, kural olarak şirket merkezinde ve hazır hale getirildiği ilk andan itibaren altı yıllık bir süre içerisinde ortakların inceleyebilmesi için hazır halde bulundurulması gerekmektedir. Bu süreç içerisinde rapor, şirket merkezi haricinde bir yerde saklanıyor ise bu yerin güncel adresi ile birlikte şirket tarafından sicil yetkilisine bildirilmesi şirket açısından bir mecburiyet arz etmektedir³⁷.

³⁵ LINKLATER, s.33.

³⁶ LINKLATER, s.33.

³⁷ Benzer bir düzenleme için bkz. CA sec.809.

E. Şirket Birleşmelerinin ve Bölünmelerinin Gerçekleşmesinde Şirket Merkezi

Şirket birleşmelerine ve bölünmelerine ilişkin hükümlerin incelenmesi neticesinde de Birleşik Krallık kanun koyucusunun şirket merkezi kavramına bu hükümlerin uygulanmasında önemli bir rol yüklediğine şahit olmaktayız. Şirket birleşmelerinde devralacak / devrolunacak şirketlerin, şirket bölünmelerinde ise bölünecek şirketin şirket merkezlerinin adreslerinin birleşmeye ve bölünmeye dair taslak metinlerde yer alması gerekmektedir (CA sec.905, 920). Şirket merkezi birleşen ve bölünen şirketlerin her birinin ortaklarının birleşmeye ve bölünmeye dair belgeleri inceleyebilecekleri yer olarak da ayrı bir öneme sahiptir (CA sec.911/1.a, 926/1.a). Birleşmeye ve bölünmeye dair bu belgelerin ortakların incelemesine sunulması halinde ise, birleşme ve bölünmenin prosedürleri arasında yer alan ortaklar toplantısının yapılmasına gerek olmadığına mahkeme tarafından karar verilebilecektir (CA sec.916/4, 917/4 ve 931/4.a).

F. Şirket Merkezi Adresinin Değişmesi, Bildirim ve İlan Yükümlülüğü

CA sec.87’de şirket merkezinin adresinin değişmesi düzenlenmiştir. Buna göre, şirket, şirket merkezinin adresini sicil yetkilisine bildirmek kaydıyla değiştirebilme yetkisine sahiptir (CA sec. 87/1). Avrupa Ekonomik Topluluğunun (68/151/EEC) sayılı Birinci Şirketler Hukuku Direktifinin 3. maddesinde yer alan hükümlerle uyumlu olarak, şirketin merkezi ile ilgili meydana gelen her türlü değişikliğe sicil yetkilisi tarafından ayrıca duyuru/ilan (public notification) yoluyla aleniyet kazandırılacaktır (CA sec.1077, 1078). Duyuru/ilan İngiltere ve Galler’de tescil edilmiş şirketler için, “London Gazette”de, İskoçya’da tescil edilmiş şirketler için “Edinburgh Gazette”de, Kuzey İrlanda’da tescil edilmiş şirketler için ise, “Belfast Gazette”de gerçekleştirilecektir (CA sec.1173). Şirket merkezinin adresinin değişikliğe uğraması halinde de sicil yetkilisine bildirimden sonra, doğal olarak söz konusu duyuru/ilan prosedürü yürütülecektir³⁸. Şirket merkezinin adresinin, şirkete karşı gerçekleştirilecek yazışmaların, beyanların ve açıklamaların yapılmış sayılabilmesi bakımından sahip olduğu etki sebebiyle, şirket merkezindeki adres değişikliğinin sicil yetkilisine bildirilmesi büyük önem taşımaktadır³⁹. Aksi bir durumda, duyurunun/ilanın gerçekleşmemesi, kural olarak üçüncü

³⁸ GIRVIN / FRISBY / HUDSON, s.75.

³⁹ HANNIGAN, s.11.

kişilere karşı şirket merkezi adresinin değişikliğinin ileri sürülemeyeceği anlamına gelmektedir (CA sec.1079/1, 2)⁴⁰.

Şirket merkezinin adresinin değiştirilmesi, etkisini, değişikliğe dair bildirim sicil yetkilisi tarafından tescil edildiği anda göstermeye başlayacaktır. Bununla birlikte tescilin gerçekleştiği günden itibaren işleyecek ondört gün sona erene kadar şirketin daha önceki merkez adresine herhangi bir belge gönderilmişse, bu gönderim işleminin de geçerli olarak kabul edileceği Kanunda ayrıca tespit edilmiştir (CA sec.87/2). Öte yandan şirketin merkezinde gerçekleştirilecek bir inceleme için herhangi bir kaydı, indeksi ya da diğer bir dökümanı müsait şekilde hazır durumda bulundurmak veya herhangi bir dökümanda şirket merkezinin adresini belirtmek şeklindeki yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile ilgili olarak, şirket için değişikliğin etkisinden yararlanılabilmesi için değişiklik bildiriminin tescil edilmesi de gerekli ve yeterlidir; dolayısıyla şirket için değişikliklerin etki kazanması noktasında söz konusu ondört günlük sürenin geçmesini beklemeye gerek yoktur⁴¹.

SONUÇ

Birleşik Krallık hukuk sistemini Kıta Avrupası hukuk sisteminden özgün kılan müesseselerden birisi şirket merkezi (registered office) olarak karşımıza çıkmaktadır. Şirket merkezinin bu özelliği Birleşik Krallık şirketler hukukunun odak kavramlarından biri olarak kabulünün doğal bir sonucudur. Nitekim özellikle milletlerarası nitelik arz eden uyuşmazlıkların çözümünde yetkili mahkemenin ve tatbik edilecek hukukun tespiti noktasında şirketin tescil edildiği ve dolayısıyla şirket merkezinin bulunduğu yerin esas alınması gereği, Birleşik Krallık hukuk sistemine hâkim olan anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır. Incorporation doktrini olarak nitelendirebileceğimiz bu hâkim anlayış, real seat doktrinini benimseyen Kıta Avrupa hukuk sistemi ile ters düşmekte ve netice itibarıyla AB Adalet Divanının şirket kurma özgürlüğünü ve dolayısıyla insan haklarını ilgilendiren içtihatlarının konusunu oluşturmaktadır.

⁴⁰ Birleşik Krallık kanun koyucusu, CA sec.1079'da, bir şirketin, şirket sözleşmesinin hükümlerinin güncellenmesi, direktörlerinin ve merkezinin değişmesi, tasfiyeye girilmesi, tasfiye memurunun atanması hallerinde, bu durumun üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için ya zamanında bu işlemlerin resmi bir şekilde üçüncü kişilere bildirildiğinin ya da üçüncü kişilerin söz konusu zaman içerisinde bu değişikliğe zaten vakıf olduklarının ispatlanmış olmasını şart koşmaktadır (CA sec.1079/1, 2).

⁴¹ GIRVIN / FRISBY / HUDSON, s.75; FRENCH / MAYSON / RYAN, s.68.

Şirket merkezi müessesesinin Birleşik Krallık şirketler hukuku açısından kanuni dayanağı olan CA sec.86 vd.ye göre, şirket merkezi bulundurmak bir mecburiyettir. Bu mecburiyet, şirketin kuruluşunun gerçekleşebilmesi için yerine getirilmesi gereken şartlardan birisi olarak önem kazanmaktadır. Nitekim şirketin kuruluşunun tamam olabilmesi için, tescil şartının gerçekleşebilmesi ve tescil için, gerekli olan evrakın eksiksiz olarak sicil yetkilisine ibrazı ve bu evrakın arasında da şirket merkezinin bulunacağı yönetim ve yargı bölgesine (İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda) ve adresine dair kurucular tarafından hazırlanan beyannamenin yer alması gerekmektedir. Şirketin merkezinin bulunduğu yönetim ve yargı bölgesi şirketin tabiyeti noktasında bir fark meydana getirmemektedir, ancak şirketin yerleşim yerinin kesinlik kazanmasına ve CA uygulaması açısından tabii olunan hükümlerin farklılaşmasına yol açmaktadır. Şirketlerin kuruluşunda serbesti sisteminin benimsenmesine ve esnek kuruluş yöntemlerine geçerlik tanınmasına rağmen, Birleşik Krallık şirketler hukukunda şirket merkezlerinin yönetim ve yargı bölgeleri arasındaki transferi parlamentonun özel kanun çıkarması gibi son derece ağır bir şekil şartına tabi tutulmuştur. Kanaatimizce, Birleşik Krallık kanun koyucusunun şirket merkezinin transferini bu kadar zorlaştırmasının gerekçesi, aşırıya kaçtığını kabul etmemiz gereken bir korumanın şirketin ortaklarının ve alacaklılarının lehine düşünülmüş olmasından ibarettir.

Şirket merkezi bulundurmak, Birleşik Krallık şirketler hukukunda tasfiyenin tamamlanmasına kadar geçen süreçte, şirketlerin bölünmesi ve birleşmesi dâhil olmak üzere, şirketlerin faaliyetlerinin devamında da geçerliğini muhafaza eden bir mecburiyet olarak düzenlenmiştir. Nitekim her yıl şirket ve şirket ortakları hakkındaki bilgiler ile şirketin bilançosu ve gelir gider tablosu hakkındaki verileri içeren ve sicil yetkilisine ibraz edilmesi gereken yıllık raporlarda yer alacak zorunlu kayıtlar arasında, şirket merkezinin adresine ilişkin beyan da bulunmaktadır. Şirketin tescil edildiği ve dolayısıyla merkezinin bulunduğu yerin şirket tarafından kaleme alınacak tüm ticari mektuplarda, sipariş formlarında ve şirkete ait web sayfalarında yazılı olması bir mecburiyettir. Şirkete yapılacak ihtar ve ihbarların geçerliliği açısından şirket merkezinin tebligat adresi olarak kabul edileceği, tebligat adresi olarak kabulün şirketin direktörlerinin ve şirket sekreterlerinin servis adresleri için de alternatif adres niteliğinde geçerli olacağı Birleşik Krallık kanun koyucusu tarafından ayrıca tespit edilmiş bulunmaktadır. Şirkete ait kayıtların tutulacağı ve saklanacağı yer olarak da şirket merkezi dikkate alınmaktadır. Denetçinin istifasına ilişkin beyanın ibraz edileceği ve nihayetinde şirket tarafından imzalanan sözleşmeler ile alınan kararların ve hazırlanan raporların ortakların incelemesine sunulacağı yer olarak da şirket merkezi öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- APLIN, Tanya, Commercial Confidences After The Human Rights Act, *European Intellectual Property Review*, 2007, 29(10), s.411-419.
- BAUERLE, Carsten Gerner / SCHILLIG, Michael, The Mysteries of Freedom of Establishment After Cartesio, *International & Comparative Law Quarterly*, 2010, 59 (2), s.303-323.
- BIRDS, John / CLARK, Bryan / MacNEIL, Iain / McCORMACK, Gerard / TWIGG-FLESNER, Christian / VILLIERS, Charlotte, Boyle & Birds' Company Law, 7th edition, Bristol 2009.
- COBURN, Amy, The Growth of Bankruptcy Tourism in The United Kingdom, *Insolvency Intelligence*, 2012, 25 (1), s.8-11.
- DAVIES, Paul L., Gower and Davies' Principles of Modern Company Law, 18th edition, London 2008.
- DIGNAM, Alan / LOWRY, John / PADFIELD, Nicola, Company Law, 6th edition, Oxford 2012.
- DRURY, Robert, The European Private Company, *European Business Organisation Law Review*, 2008, 9(1), s.125-136.
- EIDENMULLER, Horst / ENGERT, Andreas / HORNUF, Lars, Incorporating Under European Law: The Societas Europaea as A Vehicle For Legal Arbitrage, *European Business Organization Law Review*, 2009, 10 (1), s.1-33.
- FARRAR, John H. / HANNIGAN, Brenda, Farrar's Company Law, 4th edition, London 1998.
- FRENCH, Derek / MAYSON, Stephen / RYAN, Christopher L., Company Law, 27th edition, Oxford 2010.
- GIRVIN, Stephen, / FRISBY, Sandra / HUDSON, Alastair, Charlesworth's Company Law, 18th edition, London 2010.
- HANNIGAN, Brenda, Company Law, 2nd edition, Oxford 2009.
- HICKS, Andrew / GOO, S.H., Cases and Materials on Company Law, 6th edition, Oxford 2008.
- LINKLATER, Lisa, Auditing The Auditors: The Companies Act 2006, *Company Lawyer*, 2008, 29(2), s.33-34.

- MAKOWICZ, Bartosz / SAIFEE, Faisal, Societas Privata Europaea: The European Private Company, *Company Lawyer*, 2009, 30(8), s.227-232.
- McCROSSAN, Christine P., Ravat v Halliburton Manufacturing & Services Ltd. Case Comment, *Employment Law Bulletin*, 2012, 108(Apr), s.5-7.
- MOSS, Gabriel, Head Office Functions: Test Triumphs in ECJ: Interdil, *Insolvency Intelligence*, 2011, 24 (8), s.126-128.
- MUCCIARELLI, Federico M., Company “Emigration And EC Freedom of Establishment: Daily Mail Revisited, *European Business Organization Law Review*, 2008, 9(2), s.267-303.
- PETTET, Ben / LOWRY, John / REISBERG, Arad, Pettet’s Company Law, 3rd edition, Essex 2009.
- SEALY, Lean / WORTHINGTON, Sarah, Sealy’s Cases and Materials in Company Law, Oxford 2010.
- SHEIKH, Saleem, Company Law Reform: Part 2, *International Company and Commercial Law Review*, 2006, 17(3), s.96-101.
- STOLOWY, Nicole, Does The “Societas Europaea” or “European Company” Make A Significant Contribution to Construction of A European Company Law? *Journal of Business Law*, 2012, 5, s.363-378.
- VAN DUZER, Peter, Registered Office and SAIL Address, *Company Law Review*, 2011, 34(20), s.157-160.
- WERLAUFF, Erik, Relocating A Company within The EU, *European Company Law*, 2008, 5(3), s.136-139.
- WILD, Charles / WEINSTEIN, Stuart, Smith and Keenan’s Company Law, 15th edition, Essex 2011.